

Գիրքը ստեղծվել է Եվրոպական միության ֆինանսական աջակցությամբ՝ «Խաղաղարարության ամրապնդում կարողությունների վարձացման և հանրային մասնակցության միջոցով» ծրագրի շրջանակներում: Գրքի բովանդակությունը կարող է չհամընկնել Եվրոպական միության և ծրագիրն իրականացնող գործընկեր կազմակերպությունների, այդ թվում՝ ԵՀՀ-Հայաստանի, ԵՀՀ-Ադրբեջանի, «Ինթերնեյշնլ ալերթ»-ի և ՀՌԿԿ-Վրաստանի տեսակետների հետ:

Խմբագրեցին՝

Զառա Հարությունյանը

Յուրի Մանվելյանը

Ադրբեջաներենից

տողացի թարգմանեցին՝

Սաթի Պետրոսյանը

Նարինե Թադևոսյանը

Տողացի թարգմանությունները

գեղարվեստականացրեցին՝

Լուսինե Եղյանը

Արթուր Միրզոյանը

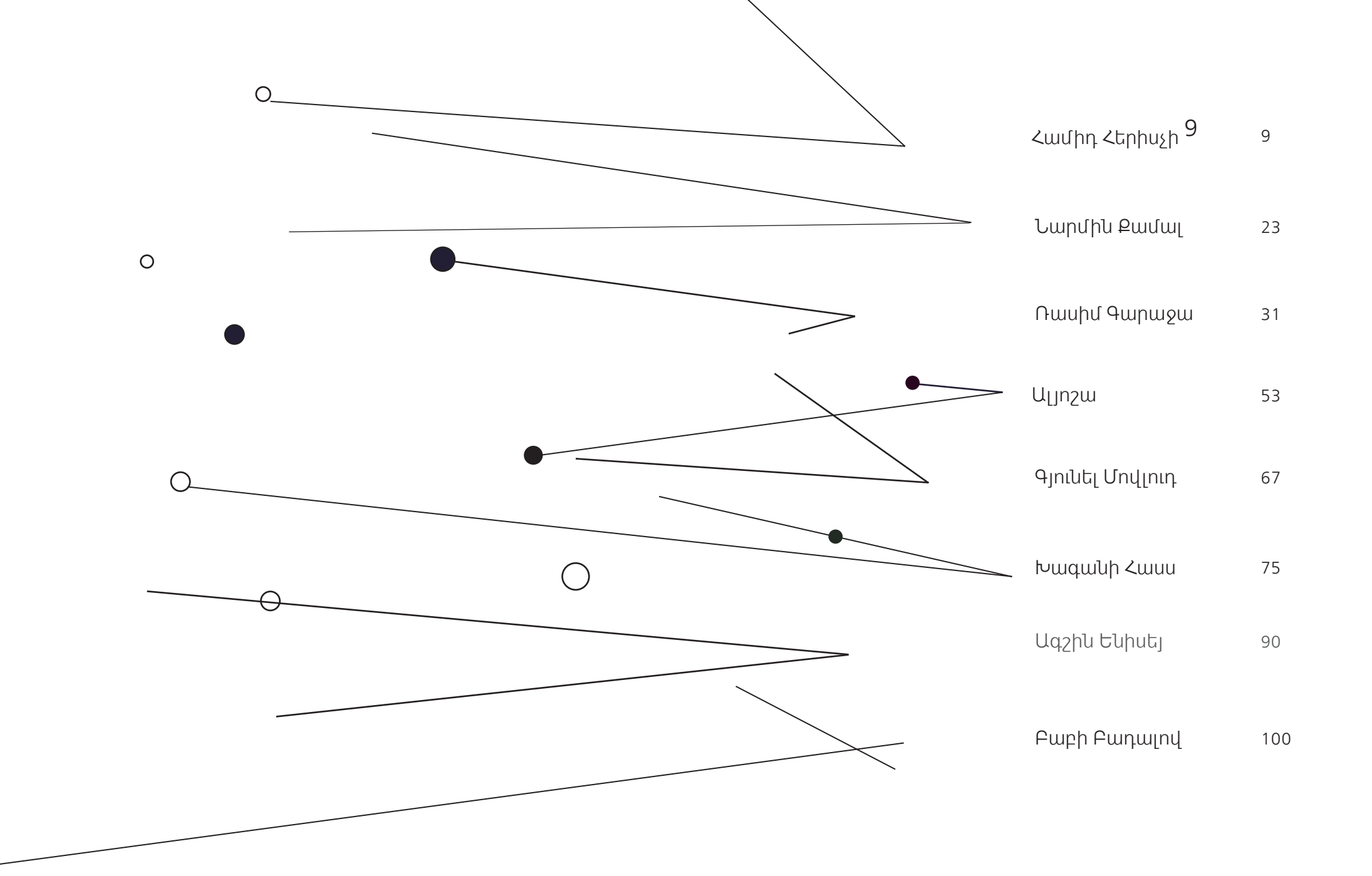
Վիոլետ Գրիգորյանը

Ադրբեջաներենից թարգմանությունները
վերստուգեց և ծանոթագրեց՝

Ալեքսեյ Մանվելյանը

Էջադրեց և ձևավորեց

լուսինե թալալյանը

Մեհրի Հուսեյնյանի վերջը

Այս գարուն...
այս գարուն
ես ոչ մեկին չեմ սիրել
ոչ մեկին...
անգամ մեկ միլիոն ռեյսամարկանոց
սեփական գլուխս,
ինձ բոլոր բերած այս հեշտանքալի գիշերը
«մերսեդեսիս» կողքի հայելուց երևացածները
տխուր է, բայց դեռ ոչ մեկին, ոչ մեկին չեմ սիրել:
խեղճ Անջելիկայիս էլ
հրեցի
Տրիեստի կեղտոտ ջրերը...

Մի թեթև ծիծաղեցի
տեսնելով
ընդդիմադիր օրաթերթերի
մանդալի հովհարի վերածվելը,
դաշնակիցներիս ուղղորդումը դեպի դավաճանություն,

Մապելլիի գնդակահարվելը՝
այն պահին, երբ ձեռնափայտով ուղղում էր գլխարկը...
ու թքած՝
այս գարուն ոչ մեկին,
ոչ մեկին չեմ սիրել
անգամ վերքերս փաթաթած պառավ բուժքրոջը,
Անջելիկային՝ ում ականջները լցված են
կյանքիս մասին կեղծ պատմություններով...
Կիսամութ այս տեսանելիության մեջ
վերջապես լրիվ նմանվեցի
վրան «Որոնվում է» գրված նկարիս...
Ու ոչ մեկին, ոչ մեկին էլ չեմ սիրել

Ինձ բավականին զվեցրել են
դժոխքի սեփականությանը պատկանող
արյունոտված դիակներ, կենդանի մնացուկներ,
ձայներ՝
չբացահայտված լեզվաբանների կողմից.
Խուլ բաղաձայն
նուրբ ձայնավոր
օտար շնչեր,
երկար միջանցքներ՝
ուղղորդող դեպի կտտանքների սենյակ...
հարյուր հապարանոց բանակը փնտրում է ինձ,
և ի վիճակի չէ գտնել...
Ռմբակոծում են աշխարհը,

○¹⁰

սրճարանները, կինոթատրոնները...
Ամենավերջում համառում եմ նորից վերադառնալ
պարզ նախադասությանը.
– այս գարուն ես ոչ մեկին չեմ սիրել...

հա... ուրեմն՝ հիմա անհրաժեշտ է
կրկին մտածել,
Վասիլիսի հետ, Անջելիկայի հետ հենվել չեչոտ ժայռերին
ալիքների թարգմանության մեջ,
ստվերների զուգավորման մեջ,
սև կոշիկներիս գեշության մեջ...

հա, իմ մեջ միանգամից միավորվել էին
համ Իմամ Մեհդին, համ Իմամ Հուսեյնը...
միևնույն է՝ այս գարուն ես ոչ մեկին չեմ սիրել...
որքան ջանում եմ՝ աճապարար կամ ակրոբատ լինել
Կյանքն է
ձեռնոց նետում ինձ...
Տրիեստի փողոցներում կանգնած ծտերի աչքերից...

Տրիեստի կաթսայատան մուգ ծուխը
չի հասցնում հասնել երկինք...
Էսէսականների մերսեդեսը կորցնում է ճանապարհը,
մի պահ
լուսավորում քաղաքի ամենախորշերի տեսարանները

11
○

Հետևամասում գտնում է ինձ...

հայացքս մի նախադասություն է ուրվագծում

«Այս գարուն ես ոչ մեկին չեմ սիրել,

հավատա»...

Հրաձգություն է սկսվում սրանից հետո, Անջելիկա,

հրաձգություն...

Ծովաշուն

Բաքվում այնպիսի հսկա պատեր կան...

Համեցիր, տա՛ր, խորքում մի ամբողջ ազգ

շարք շարելով կոտորիր,

գնդակահարիր...

Վաղը ANSpres-ը լուր կտարածի –

– իպուր չի գնացել այնտեղ

Ոչ մի գնդակ...

Իսկ դու այս նեղ պահին խորամանկություն արա,

խորամանկիր...

Այնտեղ գնա, պառկիր մի քիչ, նիրհիր

կտեսնես՝ հանգստություն է ամբողջական, լրիվ...

Բաքվի ամենաեզերում

փոշին թափ տրվող խալի-փալասեղենի

ձայնն էլ կլսես...

Կտեսնես՝ ողջ չի մնացել ոչ ոք

այս կյանքում

Կյանքը

անգամ...

Այս պատերի խորքում
մի ապրելու չափ կլռես,
շուն դարձած՝ կհարձակվես ստվերներին
մարմնավաճառ գտնելու կրքով
հարյուր դոլարո՞ կմանրես,
ականջ կդնես
AZPETROL-ի գանձարանը կոտրած ավազակներին,
հետ կտաս
ազգային մեր խոհանոցի ամեն ինչ...
Սեփական արյունդ...
Կհիշես
ինչպես էր
հեղափոխական հայրդ
լողալով գնացել Բաքվից
մինչև ճիշտ մեջտեղը Կասպից ծովի...
Ճակատագիր, միայն
Մեկ էլ՝ Կասպիցը պահպանող
փոկերը հսկա, բեղավոր
կծել էին հորդ...
Եթե հիշես
Բաքվի թիվ 1 հիվանդանոցը,
փորին 40 ասեղ վարկված
ազիկ մարդուն..
հորդ
կյանքը հաջորդ...

Նավթահորերի վարպետները,
լսել եմ
փոկերին
կարթով էին բռնում
Փիրալլահի կղզում...
Հանելով թոքը, լեշը
Կասպից ծովն էին նետում...
Համով էր, ասում են,
փոկի արյունոտ թոքը...
Հետո պառկում էին այս նավթագործները
KASPAR նավարկության բաժնի
խոհարար կանանց հետ...
Հա, ես դե սրան, կամ
Հա, էդ մի բանը չբաշարեց հերս...
Ալեքսանդր Բելյակի «Երկկենցաղ մարդը»
կինոֆիլմը մեկ էլ նայեմ,
հորս նմանեցնում եմ այն Իխտիանդրին,
Նրան կծած փոկին
եմ ճանաչում...
Արյուն է կաթում մինչև հիմա
այն փոկի կախված, սուր
բեղերից...

Ներքել Աստծուն*

Մի օր
Աստված ներողություն կխնդրի մեզանից,
երբ արդեն
անտանելի կդառնան
բոլոր էն խաղերը, որ խաղում է մեր գլխին կյանքը,
ամենօրյա գույժն ու փորձանքը
վիրավորանքը
փոփոխությունները
հանցանքը
աղի արտասուքը
սուտ պատրանքը
պայքարը՝ չխորտակվելու
առանց քծնելու, վրեժխնդիր լինելու
միասին ապրելու ցանկությունը –
և այն, որ դա անհնարին է
և անօգնական տեղ է ընկնում միայնակ մարմինը
Աստված ներողություն կխնդրի մեզանից
– Ներիր, աղջիկս, – կասի, – Ներիր,

որ չկարողացա քեզ ավելին տալ,
կյանքդ անցնում է վշտի մեջ,
ներիր, աղջիկս, –
կասի ու կլացի աղիոդորմ,
ես նրան կհասկանամ,
կփարվեմ նրան
և երեք անգամ
թեթև կթփթփացնեմ մեջքին.
– Ոչինչ, – կասեմ, –
բան չկա,
նա կշոյի մազերս
ու կասի հուզված.
– Նույնիսկ սրանք չդարձրեցի ավելի բաց,
նույնիսկ այստեղ քեզ չօգնեցի,
– Բան չկա, ինձ էսպես էլ են սիրել,
սևահեր լինելն էլ այնքան վատ չէ.
– Ի՞նչ ափսոս,
որ չխնայեցի քո սիրած փիսոներին,
երեքին էլ մի գիշերվա մեջ մեռցրեցի:
– Վե՛րջ տուր, դարդ մի՛ արա,
ուրիշների մոտ էլ են մեռնում փիսոներ
և ոչ միայն,
նաև երեխաներ,
արցունքը կխեղդի կոկորդը,
կհեկեկա էլ ավելի բարձր,
ու հեկեկալով կկրկնի.

– Անպոր եմ, ներիր:
ես էլ կլացեմ.
– Դե վե՛րջ տուր, քեզ սապական չէ, –
կփորձեմ սփռփել, –
ավելի վատ էլ կարող էր լինել,
մի՛ հուզվիր, ամեն ինչ կարգին է, –
կշշնջամ կամացուկ, իսկ հետո
կսրբեմ արցունքները նրա
և կներեմ

* Նարմին Քամալի այս և հաջորդ բանաստեղծությունը առաջին անգամ հրապարակվել են «Ինքնագիր N5» գրական հանդեսում՝ Սոնա Բաբաջանյանի թարգմանությամբ:

Բողոք

Դասից փախած դպրոցականները առաջին սիգարետն
իրար մեջ կիսող
ուսանողուհին առաջին համբույրը համտեսած,
հայիոյանքները դասաստղաններին
իրար գումարված սերերը պատերին
կծած-թողած կարկանդակները պատուհանագոգերին
չեն ենթարկվում կրթության նախարարությանը

Դո՛ւք, հե՛յ, այդտեղ գտնվողներ
մարդակերպներ՝ ապրող հեռավոր մոլորակներում
ինչ կլինի
լսե՛ք,
ու ձայնիս ձայն տվե՛ք...
համար 1 մանկատուն
հասցե՝ Բաքու
Ռուստամ Ռուստամովի փողոց 66
Երեխաների թիվը՝ 120
70-ը՝ որք
Նրանց անհրաժեշտ են՝
ձմեռային հագուստ, վերմակ ու ներքևակ, կոշիկներ,
եթե հնարավոր է՝
էլեկտրական վառարաններ...
Երկրից բոլորովին հույս չկա
դուք՝ բջջային տիեզերական ուժեր
ձե՛ռք մեկնեք օգնության

Լենքորանի մանկատուն
 երեխաների թիվը՝ 175
 Նրանցից 175-ը՝ որբ...
 տե՛ր կանգնեք ձեր համատիեպերքցիներին
 Նրանց անհրաժեշտ են լվացքի փոշի,
 ապակի՝ պատուհանների համար,
 մահճակալներ ու սառնարան,
 բրդյա գուլպաներ, ներքնակներ, կոշիկ, հակաբիոտիկներ
 SOS
 ուրիշ աշխարհների, օտար մոլորակների բնակիչներ
 Շեքիի մանկատան երեխաների թիվը՝ 98
 Նրանցից 18-ը՝ որբ
 սպասքը, մահճակալներն ու վերմակները հերիք չեն
 երեխաներին անհրաժեշտ են՝
 ներքնապզեստ, տաբատ, վերնաշապիկ, կոշիկներ,
 գալիս
 չմոռանաք բերել վիտամիններ, հակաբիոտիկներ,
 թոքախտի դեմ դեղամիջոցներ, թանկիֆ,
 հանգստացնող դեղեր ու նովոկաին:
 Դուք, որ ապակյա սիրտ ունեք ու աչքեր՝ տնկված ճակատին
 Նստեք ձեր թռչող ափսեները, եկեք
 Սաբունջու շրջանի Մաշթաղա գյուղ
 երեխաների թիվը՝ 261
 այս տարվա ընթացքում որդեգրվածների թիվը՝
 վրո
 Նրանց անհրաժեշտ են՝
 ներքնապզեստ ու վերարկուներ, անկողնային պարագաներ,
 կոշիկներ,

○²⁸

դուք եք հույսը միակ,
 Նրանք հույս են դրել ձեր աստվածային ողորմածության վրա
 խուլ երեխաների հանրապետական
 դպրոց-ինտերնատ համար մեկ
 քաղաք Բաքու, Արևելյան փողոց, տուն 13
 երեխաների թիվը՝ 313
 Նրանցից 24-ը՝ որբ
 Շտապե՛ք
 Նրանց անհրաժեշտ են՝
 ներքնապզեստ, վերարկուներ, անկողնային պարագաներ ու
 կոշիկներ...
 Հե՛յ, օտար մոլորակների բնակիչներ՝
 եռանկյուն գլուխներով, սկաֆանդրով,
 ծառայություններ միջգալակտիկական շտապօգնության,
 էլեկտրոնային սխեմայով գործող ռոբոտներ...
 Մարդաքյանի համար 2 մանկատուն
 երեխաների թիվը՝ 310
 չեն բավականացնում մահճակալները, վերմակներն ու հագուստը,
 ցավազրկողները, նովոկաինը, սպիրտը, քիթ-կոկորդի դեղերը,
 պրեդնիզոլոնը...
 Դո՛ւք, հե՛յ, այդտեղ,
 եկե՛ք,
 Սուրախանի շրջան, 4-րդ Հանքարդյունաբերական փողոց
 համար 7 դպրոց-ինտերնատ
 հեռախոս՝ 20 45 60
 դպրոցի տնօրեն՝ Ֆարիադ Հասանով

29 ○

Երեխաների թիվը՝ 238
 այս տարի որդեգրվածների թիվը՝ 0
 Երեխաներին տեր կանգնեք, ո՛վ
 բարձրագույն էակներ,
 փերու դեմքով, հրեշտակի թևով արարածներ,
 Նրանց պետք են՝ վերմակ, ներքնակ ու մահճակալ,
 մեկ էլ՝ մարմինը ծածկելու հագուստ...
 Ապիպեկովի շրջան, Շյուվալան ավան,
 Ալմապ Իլդըրըմի փողոց 43ա
 Երեխաների թիվը՝ 185
 Նրանցից 11-ը՝ որբ
 բերեք գուլպա՛, անկողնային պարագանե՛ր ու կոշիկնե՛ր,
 մեկ էլ՝ վիտամիններ, հակաբիոտիկներ, ցավազրկող դեղեր,
 յոդ, սպիրտ, բամբակ, շամպուն ոջիլի դեմ...
 Սումգայիթ քաղաք, 5-րդ միկրոշրջան,
 հաշմանդամ երեխաների դպրոց-ինտերնատ
 Երեխաների թիվը՝ 156, 50-ը՝ որբ,
 մահճակալը, վերմակն ու ներքնակը հերիք չեն
 Երեխաներին անհրաժեշտ են՝
 վերարկուներ ու ներքնազգեստ, կոշիկներ ու մի փոր կուշտ հաց,
 գալիս՝ ճանապարհին
 կառնեք հակաբիոտիկներ, թանկի՛ք, յոդ, սպիրտ,
 վիտամիններ, բամբակ, ցավազրկող հաբեր ու ռիվանոլ,
 հա, ու չմոռանաք՝ ոջիլի դեմ շամպուն:
 Ես գիտեմ՝ դուք
 կարող եք լավություն անել

○³⁰

առանց երախտագիտության ակնկալիքի
 ձեր սրտերում՝ աշխատող ժամացույցի մեխանիզմի նման
 անսահման կարեկցանք կա ոչ ոքի չպատկանողների նկատմամբ
 Ժամանակ մի՛ կորցրեք
 մի ակնթարթում եկեք Օրդուբադ՝
 Ռաֆիկի փողոց 1, Մ. Ֆիզուլու անվան դպրոց-ինտերնատ
 Երեխաների թիվը՝ 350
 Նրանցից 20-ը՝ որբ
 բուժվելության կարիք ունեցողների թիվը՝ 100
 լավերային ճառագայթներ արձակող
 ձեր աչքերի առաջ կենդանացրե՛ք այդ պատկերը.
 չկան բավարար քանակությամբ մահճակալներ,
 վերմակներ ու ներքնակներ, կոշիկներ
 խաղալու համար խաղալիքներ
 հակաբիոտիկներ, վիտամին, ցավազրկող դեղեր
 մեկ էլ՝ ոջիլի դեմ շամպուն:
 Զուլֆայի շրջան, Աժդարօղլուի անվան դպրոց-ինտերնատ
 182 երեխա
 որոնց պետք են՝
 ներքնազգեստ ու վերարկուներ, անկողնային պարագաներ,
 կոշիկներ, դասագրքեր
 տետր ու գրիչ, ատամի մածուկ, խոլանակ
 Թանկագին այլմոլորակայիններ
 Լենքորան քաղաքի հատուկ դպրոց-ինտերնատում Նույնպես
 կարիք կա հովանավորի
 Նրանց էլ չեն բավականացնում

ներքնապզեստ ու վերնահագուստ, անկողնային պարագաներ,
 կոշիկներ, ատամի մածուկ, խոլանակ, խաղալիքներ,
 հակաբիոտիկներ, վիտամիններ, ոջիլի դեմ շամպուն,
 թանկիֆ ու սպիրտ, ու յող
 Սիպակնի շրջանի դպրոց-ինտերնատ
 երեխաների թիվը՝ 250, որոնցից 150-ը՝ որբ
 ունց ասեմ
 գուցե նրանց համար
 հովանավոր դառնաք
 դպրոցը լվացքի մեքենայի, հիմնանորոգման,
 լվացքի փոշու,
 մահճակալի, էլեկտրական վառարանի,
 սառնարանի, հեռուստացույցի կարիք ունի
 երեխաներին պետք են՝ ձմեռային հագուստ,
 անկողնային պարագաներ, կոշիկներ,
 գրենական պիտույքներ, խաղալիքներ,
 նաև՝ հակաբիոտիկներ, վիտամիններ, ոջիլի դեմ շամպուն,
 յող, սպիրտ, բամբակ ու ցավազրկող դեղամիջոցներ
 Թովուլի շրջանի դպրոց-ինտերնատ,
 հասցե՝ Գովլար գյուղ, Կայարանային փողոց 8,
 դպրոցի տնօրեն՝ Էլմիրա Թաղընա
 բջջային հեռախոս՝ 320 13 58
 երեխաների թիվը՝ 520
 նրանցից 50-ը՝ որբ
 300 հոգի դեղ ու դարմանի կարիք ունի:
 Դո՛ւք, հե՛յ, այդտեղ գտնվողներ,

○³²

մարդիկ՝ ապրող հեռավոր մոլորակներում
 վրա՛ հասեք
 էլեկտրական վառարան, ջրատաքացուցիչ,
 լվացքի օձառ, ամանի հեղուկ, ապակի՝
 պատուհանների համար,
 մերկ երեխաներին՝ հագուստ, անկողնային պարագաներ ու
 կոշիկներ, խաղալիքներ
 Եթե ձեր երեխաների հագածներն էլ լինեն՝ էլի՛ կլինի
 հակաբիոտիկներ, վիտամիններ, ոջիլի դեմ շամպուն,
 վիրակապական միջոցներ, յող, սպիրտ, բամբակ,
 ցավազրկող դեղեր...
 Բիլասուվարի շրջանի Ախունդովի փողոց 112, դպրոց-ինտերնատ
 երեխաների թիվը՝ 363
 նրանցից 66-ը՝ որբ
 այս տարի որդեգրվածների թիվը՝ վրո
 նրանց միակ հույսը դուք եք
 Ո՛վ դուք՝ արարածներ այլ աշխարհներում բնակվող,
 շտապե՛ք, օգնության հասե՛ք, դպրոցը լվացքի փոշու,
 հիմնանորոգման,
 լվացքի մեքենայի,
 մահճակալի, հեռուստացույցի, սառնարանի,
 էլեկտրական վառարանի,
 երեխաները՝ կուշտ հացի, ներքնապզեստի, վերնահագուստի,
 անկողնային պարագաների, կոշիկի, ատամի մածուկի,
 խաղալիքների,
 հակաբիոտիկների, վիտամինների ու ոջիլի դեմ շամպունի
 կարիք ունեն:

33 ○

Ո՛վ դուք՝ հեռավոր աստղերում ապրող
 քաղաքակրթություններ,
 եկեք՝ չբացահայտված թռչող օբյեկտներով,
 Օ՛, շրջապատող մադամներ, ցիլինդրավոր մայրներ,
 Քուսար քաղաքի դպրոց-ինտերնատ
 երեխաների թիվը՝ 173
 ատամնացավից ու մարսողության հիվանդություններից
 տառապողների թիվը՝ 50...
 էլեկտրական վառարան, ջրատաքացուցիչ, լվացքի օձառ,
 ցորենի մի պարկ ալյուր
 շատ բան չեն պահանջի, մի՛ նեղվեք
 ամենամանրամեջտը՝ ձմեռվա հագուստ, անկողնային
 պարագաներ,
 կոշիկներ, մի քիչ՝ ատամի մածուկ,
 հակաբիոտիկներ, վիտամիններ, ոջիլի դեմ շամպուն,
 յոդ, սպիրտ, բամբակ, ցավազրկող, թանկիֆ,
 նաև՝ կախվելու պարան ...
 Նեֆթչալա քաղաքի Ուլեիր Հաջիբեկովի փողոց 4
 Մեհման Սաֆարովի անվան դպրոց-ինտերնատ
 երեխաների թիվը՝ 474
 34-ը՝ որք
 լվացքի մեքենա, լվացքի փոշի, դանակ-պատառաքաղ,
 մահճակալ,
 գուլպա, անկողնային պարագաներ, կոշիկներ,
 հակաբիոտիկներ, վիտամիններ, ոջիլի դեմ շամպուն,

○³⁴

յոդ, սպիրտ, բամբակ, ցավազրկող դեղեր:
 Գերանբոյի շրջանի դպրոց-ինտերնատ
 երեխաների թիվը՝ 229
 Նրանցից 37-ը՝ որք
 50-ը՝ հիվանդ...
 էլեկտրական վառարան, ջրատաքացուցիչ,
 անկողնային պարագաներ, մահճակալներ,
 ձմեռվա հագուստ, կոշիկներ, հակաբիոտիկներ, վիտամիններ,
 մեկ էլ ... շամպուն՝ ոջիլի դեմ:
 Շամախիի շրջանի դպրոց-ինտերնատ
 Մամեդ Ամին Ռասուլզադեի փողոց 25
 երեխաների թիվը՝ 492, 454-ը՝ որք
 լվացքի մեքենա, մահճակալ, օձառ, սառնարան, հեռուստացույց,
 դե գիտեք՝ ձմեռվա հագուստ, անկողնային պարագաներ,
 բրդյա գուլպաներ, կոշիկ,
 հակաբիոտիկներ, վիտամիններ, ցավազրկող,
 ոջիլի դեմ շամպուն...
 Ղազախ քաղաք, Մեհդի Հուսեյնի անվան դպրոց-ինտերնատ
 հասցե՝ Սաբիրի փողոց 150
 տնօրենի անունը՝ Գասիմ
 երեխաների թիվը՝ 804
 Նրանցից 76-ը՝ որք
 էլեկտրական վառարանի, ջրատաքացուցչի, լվացքի հեղուկի,
 աթոռի, մահճակալի, սեղանի կարիք կա
 գալիս՝ ներքնազգեստ, վերնահագուստ, կոշիկներ,
 անկողնային պարագաներ,

հակաբիոտիկներ, վիտամիններ, թանկիֆ, յոդ, սպիրտ, բամբակ
 ցավազրկող դեղեր, մեկանգամյա օգտագործման ներարկիչ,
 ճնշումաչափ
 լավ կլինի՝ ոջիլի դեմ շամպուն:
 Գյոյչայի շրջան
 Սամեդ Վուրդունի անվան դպրոց-ինտերնատ,
 Հասցե՝ Ռասուլ Ռվայի փողոց 130
 Եթե կասկածներ կան, կապի հեռախոսահամար՝ 511 19, կոդ՝ 267
 Երեխաների թիվը՝ 345, 11-ը՝ որբ, 20-ը՝ հաշմանդամ
 այս տարի
 որդեգրվածների թիվը՝ վրո
 անհրաժեշտ են՝ տանիքի ծածկ
 ապակի՝ պատուհանների համար
 վառարան, կաթսա, մահճակալ, ձմեռային հագուստ, վերմակ
 ներքևակ, կոշիկ, գուլպա... նման բաներ
 հակաբիոտիկներ, ցավազրկող դեղեր, ոջիլի դեմ շամպուն:
 Ներեցե՛ք,
 շատ են երկարաբանում,
 ո՛վ դուք՝ հեռավոր մոլորակներում բնակվողներ
 ողորմած ու բարեգույթ Ալլահի ծառաներ
 այլմոլորակային արարածներ
 կուռքեր՝ մենակների պաշտամունքի համար
 Աղդաշի շրջանի դպրոց-ինտերնատ, Ապադլըղի փողոց 92
 Երեխաների թիվը՝ 370, 150-ը՝ որբ
 պատուհանի ապակի, տանիքի ծածկ...
 հագուստ, անկողնային պարագաներ, կոշիկներ...

○³⁶

թանկիֆ, ցավազրկող, ոջիլի դեմ շամպուն:
 Լերիքի շրջան, դպրոց-ինտերնատ
 կապի հեռախոսահամար՝ 5 47 81, կոդ՝ 257
 Երեխաների թիվը՝ 311
 4-ը՝ հաշմանդամ
 որդեգրվածներ չկան
 հերձադանակի կարիք ունեցողները՝ 10
 պատուհանի ապակի, տանիքի ծածկ, հագուստ, լվացքի օձառ
 մահճակալ, կաթսա, էլեկտրական վառարան
 նաև՝ գուլպա, կոշիկ, հագուստ
 հակաբիոտիկներ, վիտամիններ, ցավազրկողներ
 յոդ, սպիրտ, բամբակ, ոջիլի դեմ շամպուն...
 Մինգեչաուր քաղաքի դպրոց-ինտերնատ,
 հասցե՝ Ուլեիր Հաջըբեկովի փողոց 1
 Երեխաների թիվը՝ 260
 Նրանցից 93-ը՝ որբ
 տիեզերքի խորքերից պոկվելով
 եկե՛ք
 հարգելի՛ յուպիտերցիներ
 թանկագին նեպտունցիներ
 մանուկներին պետք են
 պատուհանի ապակի, տանիքի ծածկ, էլեկտրալար
 գուլպա, անկողնային պարագաներ, կոշիկ
 բամբակ, յոդ, սպիրտ, ոջիլի դեմ շամպուն:
 Սալյան քաղաքի Թաղիկի փողոց 22
 Ավեր Սաֆարովի անվան դպրոց-ինտերնատ

Երեխաների թիվը՝ 383
 Նրանցից 100-ը՝ որբ
 կարիքները՝ ներքնազգեստ ու վերնահագուստ, կոշիկներ
 դասագրքեր (թեկույզ մարսերենով), տետր ու գրիչ
 դեռ չպրծավ
 անկողնային պարագաներ, հակաբիոտիկներ, վիտամիններ
 յոդ, սպիրտ, բամբակ, ցավազրկողներ
 ռիվանոլ, նովոկաին, մեկանգամյա օգտագործման ներարկիչներ
 ոջիլի դեմ շամպուն:
 Զաքաթալայի շրջանի Խաղաղության փողոց
 հիմնական դպրոց-ինտերնատ
 տնօրենի անունը՝ Ֆահրադին
 կապի հեռախոս՝ 5 31 85, կոդ՝ 274
 Երեխաների թիվը՝ 327
 Նրանցից 6-ը՝ որբ...
 տանիքի ծածկի, պատուհանի ապակու, մեխերի
 ձմեռային հագուստի, գուլպաների, կոշիկների կարիք ունեն
 չեն հերիքում
 ցավազրկող դեղեր, մեկանգամյա օգտագործման ներարկիչներ
 հակաբիոտիկներ, յոդ, սպիրտ, բամբակ, ոջիլի դեմ շամպուն...
 Բալքյան քաղաքի Ռաֆիգ Սամեդովի փողոց 21
 շրջանային դպրոց-ինտերնատ
 Երեխաների թիվը՝ 283
 Էլեկտրական վառարանի, ձմեռային հագուստի
 վիրակապական միջոցների, յոդի, սպիրտի, բամբակի ու
 ցավազրկողների

○³⁸

ոջիլի դեմ շամպունի
 եթե գումարը բավականացնի
 դասագրքերի կարիք:
 Ղուբայի շրջան, Զարդաբ գյուղ
 որբ ու ծնողազուրկ երեխաների ինտերնատ
 Երեխաների թիվը՝ 136
 ձմեռային հագուստ, վառարան
 անկողնային պարագաներ, հակաբիոտիկներ, ցավազրկողներ
 ոջիլի դեմ շամպուն, յոդ, սպիրտ, բամբակ
 ամեն ինչ, որ կարող է երեխայի ցավը մեղմել:
 Հեյ, դոնք, հեռավոր մոլորակներում բնակվողներ
 Բաքու քաղաքի Բաքիխանովի փողոց 37
 համար մեկ մսուր-մանկատուն,
 Երեխաների թիվը՝ 90
 Նրանցից 80-ը
 որբ
 որբերից 25-ը՝ սրճագույն մազերով
 14-ը՝ կապույտ աչքերով
 աղջիկ երեխաների թիվը՝ 54
 միջին տարիքային սահմանը՝ 3
 մանկատունը կարիք ունի հովանավորության,
 երկրից հույսեր չկան,
 անկողնային պարագաներ, մահճակալ, վառարան,
 ձմեռային հագուստ, կոշիկ, մոմլաթ
 թանկի՛, յոդ, սպիրտ, հակաբիոտիկներ
 ատամի մածուկ, շամպուն՝
 ոջիլի դեմ...

39 ○

Դո՛ւք, հե՛յ, այդտեղ գտնվողնե՛ր,
մարդակերպներ՝ ապրող հեռու աշխարհներում
ձայնիս արձագանք տվեք
Շեքիի դպրոց-ինտերնատ
հասցե՝ Ախունդովի փողոց 162
Երեխաների թիվը՝ 56
56-ն էլ որբ...

Առաստաղ

ընկերս մոխրամանի տեղ՝ պահածոյատուփ
աթոռի տեղ՝ յուղի տարա ուներ
թերթի վրա սեղան գցեց
բանկայով թեյ սարքեց
շաքարը երկու կես արեցինք
հատակը ճոճվում էր՝
ոնց որ նավ բաց ծովում
իսկ երբ կանգնեցի
գլուխս կպավ
Առաստաղին

Մոխրաման

այսօր
ոչ մոխիր թափ տվեցի
ոչ սերմ չրթեցի մեջը
այսօր
հավաքեցի փրթած ուլունքաշարը
դրեցի մոխրամանում
խավարի մեջ
հատիկ-հատիկ
կայծկլտացող ուլունքներ

Փող

տե՛ս այն ծեր կինը
ոնց է ամեն քայլի կանգ առնում
նայում ոտքերի տակ
ինչքա՛ն թղթի կտորներ կան թափված
այս մեծ քաղաքում
ոչ ոք փող չի՞ կորցնում

Ավան

լուսաբացին
արթնացա ավանի ձայնից
բայց ոչ հանդերձյալ կյանքի մասին եմ մտածում
ոչ Բարձրյալի
ոչ էլ տիեզերական բանականության
այլ միայն քո,
միայն քո մասին

Աստղեր

աստղերը դեմ առ դեմ կանգնել
երկինքը աչքերը չռել
ու մեզ են նայում
լռելյայն հույսով
դեռ հավատում են
որ մենք՝ մարդիկս
վերջապես կանենք
արտառոց մի բան

գնացք՝ տեղավորված մոսկվայի կանաչի մեջ և
բժիշկս՝ իր ծուռ-մռտիկ կապույտում դեգերող
ու մի կին, ով հանկարծակի բռնեց ձեռքս
ու աչքերս ամբողջովին լցրեց ամպի փոշոտ շերտով
հարցրեց՝ հայրդ հեչ սիրահարվե՞լ է,
հիշեցի
խաղողի դաշտերն ու մոսկվայի գնացքը անցավ
կապույտի միջով
իդ հետևից քարշ տալով մորս հապիվ լսելի երգը

հայրս մոսկվայի գնացքում է ապրել
մի վագոն, ուր լուսամուտից թափվում են կանաչ ծառեր
ապդանշանի ձայնն ու հորանջելով կարթնանան
բոլոր ճնճղուկները
մինչ կատուն նկատում էր
հայրս հպվում էր մեր տանը մոսկվայի գնացքից
մենք մեծանում էինք

Նրա ձեռքը միայն մեր ծնկներին էր հասնում
մենք գլորվում էինք մեր մանկության խաղողի դաշտում
մեր մարմինները մխրձվել էին խաղի մեջ, ինչպես հասկերը՝ չոլի

հայրս աստծուն էր հանդիպել մոսկվայի գնացքում
և դեղին աղմուկի մեջ ամենևին էլ չի վերջանում
այդ ճանապարհը

Ճյուղոտ
անգամ մեռնելիս անգիր էր անում նրա համար
գրված բանաստեղծությունը
եվան մայրս էր

իսկ մոսկվայի գնացքը՝ աստծուց մոռացված մի եղեմի խնձոր
և բոլոր տղամարդիկ հանկարծակի աղմուկից
կենդանացած դեմքեր
հետ վերադարձածները ժայռեր են դրել իրենց ուսերին՝
խրվելով տան մեծության մեջ

մոսկվայի կանաչ գնացքը երկար-երկար հոսում է հորս միջով՝
ասես արյունատար անոթ
այս երկար ձգվող ճանապարհի որոշ պահերին կյանքը
նայում է աչքերիս
նա մեռնելիս թավալվում է այն բանաստեղծության մեջ,
որն անգիր էր արել

ես՝ իմ մանկության բերյուցայի մոտ
կանգնած
խունացած դեղին իկարուսի բաժանման գույնից
վկայականի մեջ նշված հոգեկան ցնցումները ո՞ւմ են
պիտանի եղել
ամեն անգամ նրան համբուրելիս աստված կրկին
հարություն է առնում
քեռուցս եմ սովորել.
գինի էլ կար, կարմիր արյուն էլ
սովորեցի

իմ մանկության մեջ ամեն ոք մեծ էր. ծառերը, պատերը,
սյուները, հարևանի հաղթանդամ շունը
հաչում էր և քնում էինք
աշխարհը տեսնելով մեզ իր երազում կսարսռար,
լեռն էլ է մրսո՞ւմ, աստղերը մաշվում էին
հալվելով լճակներին
հայրս գնացքից աղջիկ է ունեցել

Hollaj

հատված բանաստեղծությունից

վաճառվում էր ամենահրաժեշտի մեջ, քանի դեռ
վեյնաբի հայրը կա, թոշակառու է, բայց կա
յանիմ՝ աչքի չընկնել մեռնել չկարողանալու համար
երեք օրական աշխարհ.
սպասել տաքսիին, նստել, հեռանալ:

...

...

խելագարությունս օրինականացնում եմ պետություն
բառի համատեքստում
(պետություն բառի ներսում անօրգանիկ մարդ կա)
լինել մի բան
պետք է
լինել մի բան
(ասենք՝ վեյնաբը ունի wifi, վայթե նաեւ փիսո, դաժը սիր+ած,
կարող ա՛ վեյնաբը չկա, գոյություն չունի, մենակ փիսիկն ա,
նրա երազում վեյնաբը քնում ա սիր+ածի հետ:
վեյնաբոտած փիսոն վկայում ա, որ իր ընտելացված սիր+ածը
հենց այդ մոդեմն ա)

էս պատի անունը Վաճառվում էր
կապիտալ. քարից, ցեմենտից ու բանվորի ժամանակից
հնարավոր է՝
վեյնաբի փափագված կատվությունն էլ էր Վաճառվում

○⁵²

53
○

Թերակղզի-ս

1

Մայրությունդ՝ կենդանությունից դուրս քաշվող անպտուղ
կտոր էր – թերակղզիս
Նորից մեծանալու կեղտոտ ծածկոց, արևը
չի վարանում կրկին դուրս գալ կապույտից
գիտակցություն
ձայնդ կցվում է անցյալի ամենաճեղքված տարածություններին
մեռի, դուրս գալով շորերից ու ընթանանք դեպի հրեշը
այն կողմում ուր հաչում է շունը՝ կրակ է բացվում երկինք
այս հաչոցների անընդհատ վարարումը աստծուն
ցույց է տալիս արևի լույսը

2

Անջատիր տունդ վաժպած բառերից և տեղը
Դիր տղայիդ մարմինը, որ դեռ բոլորովին չի սիրվել
միևնույն է
Թնդանոթ է պայթել. կեցցեն երկաթյա դարաշրջանի
ավերակները

○⁵⁴

Դրանք համարձակել են
Կարդալ արևը խավված տառերով

3

Անշուշտ ուսստոռուսցիիչ,
Անշուշտ սրանք չկան
Մեր պատկերացումն է
Փշրվել հայելիների անդրադարձմամբ
Թե չէ մեկնից ով է մեռնելու համար ծնվել ո՞ր
Վաղը, վաղվա վաղն էլ հույս էր
Ծլում նույն շողոքորթությամբ
Կարդալ
Եվ իմ մեջ ավելացող մեկերը դեռ
ա-պ-ր-ր-ր-ու-մ-ե-ն
Անհնար է անել այլ բան.
Տար ձեռքերս քեզից թող մնա մարմինդ
Մեծանա՛ գուցե Աստված նույնպես լինի ու չալարի ստեղծել
Աչքերդ ու աղմուկը ճանապարհիդ
Դու նույնկերպ կարարվես մեկ բառով
Հիմա նորից վերադառնում ենք մեր հեքիաթին՝ խնձորի
Անհեթեթ ճանապարհին, և հավատում եմ, որ փշերը արդեն
պատրաստ են ովնու
Երեխայի ամենահանգիստ շնչառությունն ու արտասանված
երգի անորոշության մեջ
հ-ե-ր-ո-ս
Ու նորից առավոտվա արևը հոսում է
պտղանալով

55 ○

մարդու սիրածս ժպիտը՝ աստվածապաշտություն
 մարդու մեջ սիրածս՝ ճամփին ընկած աստվածապաշտություն
 աստծո մեջ մեռած վ-ի-շ-տ
 աստված երեխա չեղած ծնունդ էր
 ցավոք
 պետք է մեծանալ մարդ լինելու հանձնարարությամբ
 մահվան անունը ասես խաղվել է ինչ-որ տեղ
 կարդա ինձ
 օգնություն տուր
 մանրամասն հիշել առաջին պտույտը
 բառացի
 այս վանկը քո սկսվում է ինչ-որ տեղից
 չեմ կարող ճիշտ բառեր գտնել: լինել անօգնական:
 ուրախացիր
 Շուտով այս ձայնը կվերջանա ու անընդհատ
 լ-ռ-ու-թ-յ-ու-ն

4
 Մենք գոնե խոստացանք
 Լինել մարդ
 Մեր մայրերը ջուր լցրեցին մեր հետևից
 Եվ փողոցը շոշափեց գետը՝ ասես ծով
 Ոտքերիցս նավեր թափվեցին ու լողացին այդ կնոջ
 ուղղությամբ — անհետանալ
 Մենք այսօր նորից արթնացանք: մեր աչքերը՝
 Արևին վկա

56

Ուր նայում եմք այս պահի գույնը կա՝
 Սրճագույն
 Կարմիր
 Ավելի ու ավելի ամայացում
 հեռացող տաքսին՝ մենակությունը զգալու տարածք
 Չմեծացանք —
 ծիրանին մնում է մեր ձեռքերում:

5
 մարմինը մասնատված հայելու մեջ միակ ձեռագիրն է լինելու
 նա օտարի պես կարդալ է փորձում դիմագծերդ
 թարմությունը ճակատիդ
 գիշերը երազ. փախած ու տեղավորված թույլ
 ափի մեջ
 այդքան երկար ձգվող տարիների անունը ծիծաղ էր
 նայելով տեսնում էր երես առ երես դիակ
 որ լղոզված էր մնացել բերանի անկյուններում
 միայն գլուխը՝ հանկարծակի քուն մտած
 ծնելուց ձեռքաշած աշխարհ
 ավելորդ աճապարանք.
 հանում է անկողնուց
 իր խաղալիք թևը,
 աղավաղում է այս խաղը
 լքված տուն է գնում
 անհայր:

57

Տուն, որ փակել է իր լուսամուտները անձրևի առաջ
Բակի դուռ՝ ամուր կողպված քամիների առջև
Օրորվող նավի առագաստները՝ հանձնված
կամայականությանը փոթորկի
Ու պատերի հաստությունը
Թշնամուն դեմ-դիմաց կանգնած փակ չքանդվող քաղաքի
Հանդարտություն կա իմ ներսում

Որչափ անսահման է իմ համբերությունը
Այնչափ խորն է թշնամանքս...
Իսկ դու գլուխդ թող, ընկեր
թող գլուխդ կանանց
Կրծքերի միջև
Կրքի փոխարեն
Բալասանի սրվակ պահելու
Ժամանակներում մնա սիրաբանումդ

թող հայրերին
Մեծ պատերազմների կանչող
Երեխաներ չծնեն իմ երկրի կանայք

թող սերը, սիրածին
Բոլորից, ամեն ինչից հետոյին
Պահեն տղամարդիկ

Մենք առանց այդ էլ գիտենք՝
ինչ կարճ է կյանքը

Ցլի արյուն

հատված բանաստեղծությունից

...

Առավոտվա ցրտին
Փողոցային շներ, որ վազվզում էին այս ու այն կողմ՝
Տաքացնելով իրենց մարմինները նուրբ, փափուկ բրդով
Եվ ճանապարհի երկայնքով
Շարված էին փայտյա, լաքապատ տնակներ՝
Ենթակա վաճառքի,
Լկստված շների համար...
Որոնց տերերը մեծ սիրով փայփայում էին
իրենց կենդանիներին:
Մեկ ուրիշ կողմում՝ հինգ քայլ հեռավորության վրա,
Հարուստների հաստափոր տները
իրենց բազմահարկ աչքերով
Վերևից նայում էին ներքև՝
Տեսնելու կողքին աճած աղքատ հյուղակները
Մյուս կողմից էլ դու...
Այս խրճիթների ծերացող վշտի համեմատ
Քո վիշտն ի՞նչ է որ...

...

Առավոտվա ցրտին

Փողոցային շներ, որ վազվզում էին այս ու այն կողմ՝

Տաքացնելով իրենց մարմինները նուրբ, փափուկ բրդով

Եվ ճանապարհի երկայնքով

Շարված էին փայտյա, լաքապատ տնակներ՝

Ենթակա վաճառքի,

լկստված շների համար...

Որոնց տերերը մեծ սիրով փայփայում էին

իրենց կենդանիներին:

Մեկ ուրիշ կողմում՝ հինգ քայլ հեռավորության վրա,

Հարուստների հաստափոր տները

իրենց բավմահարկ աչքերով

Վերևից նայում էին ներքև՝

Տեսնելու կողքին աճած աղքատ հյուղակները

Մյուս կողմից էլ՝ դու...

Այս խրճիթների ծերացող վշտի համեմատ

Քո վիշտն ի՞նչ է որ...

Ճամփա էինք գնում

Առավոտյան լուսադեմին

համարյա մթնշաղին

Չորս տղամարդ, որ ուզում էին կերակրել հարյուր հոգու

Մի հսկա ցուլ տապալեցին գետնին

Կտրում էին գլուխը

64

Եվ արյունը շիթ առ շիթ հոսում էր դեպի հողը՝

Ներծծվելով դրա խոր շերտերի մեջ

փշաքաղվեցի

Ու առաջին անգամ մտածեցի

չափել հանցանքը ըստ սպանվողի

մարմնի մեծության

Այս հսկա, սև ցուլին դանակահարող

Չորս տղամարդկանցից

Շատ առավել նվազ դահիճ է

Աղջիկը, ով մատով ձգմում է մրջյունը

Կինը, ով հեշտությամբ տրորում է մողեսը

Տղան, ով ձեռքի մի շարժումով պոկում է հավի վիզը

Նայեցի ցլին ու հետո՝ քեզ

մարմնիդ խոշորությանը

Ուրեմն

Քեզ սպանելու դեպքում

Առավել մեծ մարդասպան կլինեմ

Քան նրանք, ովքեր սպանում են սովորական մարդկանց

Եվ չվախեցա

Չորս տղամարդու դանակահարած ցլի կողքին

Քեզ սպանելն ի՞նչ էր որ:

...

65

Երկրի չոր կողմը

Բացեցինք հացի ամանը...
խավարի ամենաթանձր խորքերում
կրկեսի ձիերով վարվում է մեր երևակայությունը
ցորենը ցանվել է ամանաթի նման:
Նայեցինք որ...
բրդի հինգհավարամյա թելի ավատություն է
գորգի վերածվող նախշը
դեռ չի ասում ճշմարտությունը
մեղքի ձեռագիրն է:
շոշափելով տեսանք...
աշխարհի չոր կողմը
հրետանի է ու տանկեր
և աշխարհագրության երեսին թողած բիծը՝
ականի վրա ընկած Նապաստակի արյուն:
դեռ չէինք հասել տեսարանին
սխալմամբ
հույսի խոսք դուրս եկավ մեր միջից
հույսը մեծացավ:

Հունձ

դուռս բացեցի՝ ջուրը ներս առնեմ, ջրի մյուս կողմն անցնեմ
անհամբեր մյուս կողմից եկան՝ գերանդիները ձեռքներին
լոնքերդ երկարել են, ասացին, երեսդ շատացել է

70
○

Նկար

ձախում մորս վրա դրված պատասխանատվությունն է
փտած կարտոֆիլի համար
աջում՝ սևադյուռ դեմքն իմ հոր
մեջտեղինը ես եմ – դատարկ տարածություն
դռան բացվածքում

71
○

Հասարակած

Բերանը պաղպաղակոտ նստած պատշգամբի ծայրին
երեխա՝ տարուբերող ոտքերը հասարակածի վրա
վզույշ այնպես, որ չդիպչեն ոտքերդ Մերձավոր Արևելքին

Տիկնիկ

պատերազմը հեղձում է երեխայի քունն այնպես –
ո՞նց է տիկնիկը ձեռքը պարպելու և որտե՞ղ
նրան խալաթ էլ են հագցրել՝ իրենից մեծ

Լույս

Ետնաբակում հին ու երկսենյականոց մահվան
ուսերս մեծացրել եմ պատերազմներում քո հենվելու համար
ճամփա բռնիր, երբ լույս տեսնես, օ ցեց՝ սպասող անկողնախորշում

○⁷⁴

Արշավ

հենց որ ճանապարհի վերջին հասավ մռայլ դեմքը կնոջ
մի հոգնած լեռ իջավ՝ ծաղիկ իր հատակին
լեռ, որ հոգնել էր իմ հայացքից
հին աշխարհից եկող շուշան

⁷⁵ ○

Այգի

Նրա անշունչ մարմինը դուրս եկավ մեռելատնից նոր-նոր
ուսերի վրա
անգամ հիմա
չի լռում կնոջ շշունջը ծաղկաթմբի միջից
մենք չգիտենք դեռ՝ ինչ տարավ մահը նրա ծաղիկներից

○⁷⁶

Կուռք

Երբ թաղեցինք աղոթելով մեր աչքերը մեր ափերում
քարանձավների մեջ
շողարձակ հայտնվեց քարաշեն մի կուռք սևեռուն նայելով
կարապի թևին, որ պոկվել էր մարմնից վերջին անգամ

⁷⁷ ○

Երկիր

Երեխան
Նահատակի արձանն է ծառուղում ծիծաղեցնում
մեռել լողացնողը՝ ուրախ շորեր հագին
տատրակների համար կեր է ցանել
մարդիկ ցատկում-անցնում են մորենու վրայով՝
մայթին ծլարձակած

○⁷⁸

Կարմիր

Բոլոր գույների այլ գույնը կարմիրն է
կարմիր այլության գույնը կարմիրն է
կյանքի ուրիշ գույնը կարմիրն է
կարմիրը կանչում է – մարդուն՝ դեպի կյանք
մարդուն՝ ինքն իրեն, մարդուն՝ դեպի մահ
ու դաժանությանը՝ դեպի իշխանություն
թռչունին է կանչում գնդակը

ոչ կանաչը հապի ոչ ժպիտի դեղինը
ոչ սև-սպիտակը կնոջ մենությունից
ոչ տղամարդու վախկոտությունից մուգ սրճագույնը –
մեկ կարմիրն է միայն սովորեցնում կարմիրը
կարմիրը ինքն իրեն է
ընտելացնում

քո ձեռքերից ջուր խմելով ենք մեծացել, կարմիր
հավատալ ապագային

79 ○

քո կուրծքը՝ բալ հավաքելով ենթ սովորել
ծնրադրելը՝
ծնկները համբուրելով
աչքերը համբուրելով՝
ճանաչել ենթ
ոտքի վրա մեռնելը
միայն դու կարող ես խոսել, կարմիր
սպառվել է մյուս գույների խոսքը
քո մի խոսքով կվերածնվի
մի հայացքով՝ լուսաբացի կետից կհոսի
իսկական գույնը սևի

Վաղվանից բոլոր հանցագործները ես եմ

Դիկտատորացու երեխային մայրը չի ծնում
մայրը փսխում է բռնապետ դառնալիք երեխային
իր արգանդից
առավոտը դեռ աչք չի բացել ապստամբներից հետո
փողոցներում թափված քարերն ու հողակոշտերն ավլող
այս ծեր կինը
կարծես ավլում է հենց իրեն՝ գիշերվան
ավլում-հավաքում, կույտ է սարքում
ու մաշված ցախավելով փորձում
խավարը խեղդելու մի ձև էլ գտնել:

Վաղվանից ես էլ եմ արյուն թափելու
Բաքվի փողոցներում
արյունը ոչ միայն թափված տեղի գույնն է փոխում
այլև անունը
արյունը ժամանակի անիմաստ հոսքից որսում է պահը
դարձնում պատմություն:

Վաղվանից ես էլ արյուն կթափեմ
Բաքվի փողոցներում
ոստիկանի տուն կներխուժեմ
(ոստիկանն իմ տուն կներխուժի)
կնոջ աչքի առաջ արյունը կթափեմ
(կնոջ աչքի առաջ արյունս կթափի)
ու սիրտս կսառչի, ինչպես թեյը
որ երեխան է փչում ափսեում:

Վաղվանից ես էլ արյուն կթափեմ
Բաքվի փողոցներում
կսպանեմ, անուն առ անուն կավելացնեմ մարդկանց ցուցակը
ծոցագրպանիս:
Մոտս դեռ անարյուն դանակ կպահեմ
մարդ կսպանեմ ու կապացուցեմ
որ վատ մարդիկ
երբեք
լավ չեն մեռնում
ու պետք էլ չի
որ լավ մեռնեն:

Վաղվանից բոլոր հանցագործները ես եմ:

86
○

Փիլիսոփայություն՝ քաղաքացիական ամուսնությամբ
ապրող երկուսի համար

Հիմա ես հանցագործություն եմ՝
կատարված Հ.Հաջիեփ փողոցում,
մասամբ՝ փախած մարդասպան,
մասամբ՝ հանգուցյալ դիարանում,
մասամբ՝ մեռելատանը շատախոսող բարեպաշտ,
մասամբ՝ կաշառակեր քննիչ,
մասամբ՝ երկյուղած վկա,
մասամբ՝ հանցանքի վայրում գտնված դանակ,
մասամբ՝ արյուն՝ փողոցով հոսող,
մասամբ՝ փողոց՝ հոսող արյունով,
մասամբ՝ լուսանկարիչ՝
սիրածիս անկողնում թողած,
Լուսանկարներ եմ անում, որ կկցվեն քրեական գործին,
մասամբ՝ վախկոտ հարևան, որ անցնում է դեպքի վայրից
իբր անտարբեր,
մասամբ՝ թղթակից՝ լկտի ու աղքատ:
Ես ինձ էլ կսպանեմ միևնույն կրքով, ինչ որ՝ ուրիշին,
ես ինձ հարավատ մարդ չեմ:

87
○

Գինու շիշ՝ սեղանին, կանաչի պայուսակ՝ աթոռակի վրա,
պահպանակի դատարկ տուփ,
անհայտ դիակ՝ հեռուստացույցի էկրանին և այլն:
Սաղ հեչ, կարևորը՝
ապրել անթարթ, շունչ իսկ չառնելով, երեխայի պես:
Մարդը երևի մի քիչ թռչուն է,
մի քիչ՝ ծաղիկ,
մի քիչ՝ շուն,
մի քիչ էլ, ասենք, մոծակ:
Մարդը թռչուն է, երբ սիրում է,
երբ քնում է՝ ծաղիկ, և այլն:
Իսկ ի՞նչ է մարդը, երբ սպանում է —
թող ասի մարդասպանը՝ հանցանքը խոստովանած.

«Ամենաշատը սպանում ես ուրիշներին
փոքր ժամանակ,
մանկությունն արտոնագիր է
սպանելու նրանց,
որ քեզնից թույլ են:
Սատկացնել ճանճերին ու թռչուններին,
լղճել բզեզներին —
մանկական հանցագործություն»:
Ես ինձ էլ կսպանեմ կրթոտ եռանդով՝ երեխայի պես,
Ես ինձ հարապատ մարդ չեմ:

88
○

Նասիմիի քերթված մաշկի արև

անցյալ դարի 70-ականներին արդաբիլ
քաղաքում
հեղափոխականները բռնել էին հապարավոր ոստիկանների
ու կտրել նրանց սեռական օրգանները:
Ես այն ժամանակ երեխա էի:
հիմա արդեն՝ 30 տարի անց,
նորից արդաբիլ քաղաքում
3 գեղեցիկ ուսանողի
ամբարձիչ կռունկի կտուցից են կախել:
Ես հիմա արդեն շատ մեծ եմ,
Նասիմիի* քերթված մաշկի արև...

ու որ չեմ ուզում՝ երեխեք ծնվեն,
նրանց սիրելու պատճառով է:
սանել չեմ կարող հղի կանանց
հայրերին, որ մեկ մեծացրել են,
որպեսզի երբ մեռնեն,

89
○

մենք էլ իրենց նկարները մեծացնենք:
բայց դու մի ասա՝ մարդիկ չեն մեռնում,
մարդիկ սպանվում են:
հորս մահից հետո նրա կոշիկները չորացան
չհագնվելուց,
վերարկուն մաշվեց
չհագնվելուց:
հորս մահից հետո մենք սկսեցինք
նրան մոռանալ՝
հաճախ հիշելու պայմանով,
նասիմիի քերթված մաշկի արև...

«8-րդ կիլոմետր» ավանում, որտեղ ապրում եմ,
մի տուն քանդվեց ու սպանեց
ներսում ապրող սրիկային:
պարզվեց, որ մարդը, գիշերները տակն անելով,
իր կղանքով տան պատերին
ամենասուրբ բաների անուններն էր գրում:
հարևաններն ասում էին՝
տունը մինչև կոկորդը կուշտ էր դրանից,
նասիմիի քերթված մաշկի արև...

երբ ասում եմ՝ կինը տղամարդու հայրենիքն է,
աջակցում եմ բոլոր կանանց
տարածքային ամբողջականությանը:

հյուրանոցում, ուր մնում էի,
լսում էի՝ ինչպես են տղամարդիկ,
մարմնավաճառ կնոջ ուսին թփթփացնում
«ապրես, քույրիկ, ես գնացի»:
մտածում էի՝ այստեղ գաղտնիք կա,
երևի ժամանակին բոլոր մարմնավաճառները
բոլոր տղամարդկանց քույրերն են եղել
մեկ-մեկ մտքովս անցնում է կին բռնաբարել
գուցե դա լինել իսկական կրքի ակցիա:
բողոքի ակցիան ցրում են մահակավոր
ոստիկանները
կառավարության տան դիմաց,
ինչպես սարյակներն են կտցում ձիու թրիքը
միջի ցորենահատիկների համար,
նասիմիի քերթված մաշկի արև...

ձուկ կտրատելիս,
միրգ կճպելիս
երբ հանկարծ մատդ կտրես
պատահական չէ
կտրտած ձուկը,
մաշկահան միրգը
վրեժ են լուծում
նասիմիի քերթված մաշկի արև...

այն երկրում, որտեղ «աստված» բառը զուգավորվում,
հանգավորվում է «վենք» բառի հետ,
այն երկրում ես ապրում եմ,
ապրում եմ, այսինքն՝ ապուր եմ ուտում,
հենվում անկողնուն
ու ականջ դնում՝ ինչպես են ատամներս
երգչախմբով նվում:
ոչ մի կրոնի չեմ հավատում,
եթե «անհավատները» եռան կուպրի կաթսայում,
«հավատացյալներն» այդ կաթսայի տակ
ցախ են դնելու,
բայց սա չի նշանակում,
որ ես մարդկանց աչքի առաջ
գետնանցումներում, մանկապարտեզների հետևը,
ավտոբուսի կանգառներում
պիտի կցվեմ քեզ հետ
շան նման...

* Իմադ ադ Դին Նասիմի (Imadeddin Nəsimi) – 14-15-րդ դարերի բանաստեղծ և միստիկ, որը ստեղծագործել է ադրբեջաներեն, պարսկերեն և արաբերեն: Եղել է սուֆիզմի ճյուղերից մեկի՝ խուրուֆիզմի հետևորդներից: 1417-ին ձորպես հերետիկոս մահվան է դատապարտվել: Եգիպտոսի Մուայադ սուլթանը հրամայել է նրան մորթալերծ անել և մարմինն ի ցույց դնել Հալեպում:

Ƒ ʋ ɸ ɮ
 Ƒ ʋ ɳ ʋ ɭ ɲ ɔ

MY FATHER eyes
was grey
he didnt KNEW
what EXACTLY
YEAR
day
he
WAS
born
because
THERE WAS MOUNTAIN
no school no cars
no government

MY MOTHER died
2005-19 January
(07.08am)
MY MOTHER born
192..
She dont KNEW
What year
What day
she was born
because there not
organisation in the
MOUNTAIN VILLAGE

2 years youngest M
SISTERS husband
Name is Vagif
he is english
teacher and
the best chess
PLAYER in our MOUNTAIN
REGION
THEY HAVE
1 daughter Fidan
1 grand son Mohammed
After USSR collapse
NAME MOHAMMED POPULAR
SPCOM IN MY COUNTRY

